

KURSRAPPORT – JUS112, vårSEMESTER/2017

KURSANSVARLIG: Thomas Eeg

Kursrapporten er utarbeidet den 25. oktober 2018 av Thomas Eeg

1. FAGLÆRERS GENERELLE VURDERING

a) Praktisk gjennomføring

i. strukturen på kursopplegget

Som tidligere år ble kurset – som omfatter 2 fag/12 studiepoeng – gjennomført i løpet av åtte uker, hvorav vi mister fire dager (1. og 17. mai, Kr. Himmelfart, 2. pinsedag). Som alle andre kursansvarlige ønsker man mer tid, for at studentene skal kunne lære det mest sentrale. Da økt tid ikke kan gis i løpet av et påbegynt studieår, vedtok SU å redusere læringsaktiviteter på JUS112 i forhold til tidligere år fra fem til fire arbeidsgruppesamlinger. Dette på bakgrunn av min forespørsel som var basert bl.a. på en sammenligning med andre kurs. I tillegg ble deler av pensum – herunder det meste av grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner – tatt ut, og beskrivelse av mål og innhold samt læringsutbytte endret (reduisert). Endringene ble publisert i god tid før kursstart bl.a. på kursets hjemmeside på Mitt UiB.

Kurset åpnet med et kursintroduksjonsmøte 24. april på ca. 15 min. som jeg holdt. Jeg understreket bl.a. viktigheten av å sette seg inn i forventet læringsutbytte tidlig i kurset, og å bruke det aktivt underveis når man arbeidet med faget, og jeg demonstrerte hvordan man fant frem til beskrivelsen av det på Mitt UiB («Emnebeskrivelse»). Videre tok jeg opp hvordan man skulle tilegne seg de relevante kunnskaper, ferdigheter og kompetanser, ved at læringen var basert på seks komponenter som fremgikk av forsiden av samledokumentet for arbeidsgruppeoppgavene.

ii. Forelesningene

Umiddelbart etter kursintroduksjonsmøtet startet forelesningene over sentrale deler av familieretten, som tidligere år ved Asbjørn Strandbakken (ca. 9 t.). Han foreleste ikke over samboerrettsdelen av familieretten. Det gjorde derimot jeg (2 t.) etter at de øvrige forelesninger i familierett var avholdt. Jeg foreleste deretter over sentrale deler av arveretten (9 t.). Altså ble sentrale deler av kursinnholdet behandlet i forelesningsform.

Forelesningene ble filmet og ble lagt ut på «Mitt UiB» ca. en uke etter at den aktuelle forelesning ble holdt. Det ble dels under kursintroduksjonsmøtet, dels i en kunngjøring som alt var lagt ut, forsøkt formidlet at dette f.o.f. var et tilbud til de som av en eller annen grunn ikke kunne delta på forelesningene, og at det å se video i ettertid ikke kunne erstatte det å delta. Det ble videre gjort klart hva som var formålet med forelesningene; å gå dypere i enkelte emner, forklare vanskelige ting, komme med mulig kritikk av læresetninger osv., og at man ikke burde kaste bort tiden på «transkribering». Det ble også påpekt at det ikke var mulig å dekke alt som falt innenfor kursets rammer under forelesninger.

I tillegg holdt jeg en «spørretime» mot slutten av kurset, dvs. en forelesning (3 t.) basert på innsendte spørsmål. Den var i noen sammenhenger - muligens misvisende – kalt «oppsummeringsforelesning». Dette delvis fordi vi under undervisningsplanleggingen ikke visste om det ble aktuelt med en 'spørsmål-og-svar'-blogg løpende gjennom kurset (se nærmere under 5), som i tilfelle kunne erstattet behovet for en forelesning over innsendte spørsmål. – I tilknytning til enkelte kommentarer under emneevalueringen bemerker jeg for øvrig at det ikke var min intensjon å kritisere innsendte spørsmål, og beklager om noen oppfattet det slik. Hensikten var derimot å forsøke å sette spørsmålene i kontekst, presisere dem, rydde bort misforståelser osv. Kanskje føler enkelte at det gikk for mye tid til dette, men det er ikke nødvendigvis representativt.

iii. benyttede arbeidsoppgaver – både i arbeids- og storgruppene

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

Som nevnt under a) i. var det i fire arbeidsgruppesamlinger, samt fire storgruppesamlinger, med tilhørende oppgaver. De førstnevnte ble diskutert på arbeidsgruppesamlinger og deretter besvart og kommentert på Kark, de sistnevnte var utgangspunkt for muntlige diskusjoner. I «ingressen» til den enkelte oppgave gikk det frem hvilke regler/regelsett som behandles i oppgaven. Det gjorde det også (mer kursorisk) i den nevnte planen «hvilke emner behandles når og hvordan».

I utgangspunktet tilstreber vi at det skal være forelest over oppgavens temaer før de gis, men det kan ikke alltid oppnås. Derfor la vi ut på Mitt UiB en liten oppgavetipsvideo der er par tips til første arbeidsgruppeoppgave ble gitt. Dette ble også opplyst om på kursintroduksjonsmøtet.

Tematisk er oppgavesettet samlet sett dels utfyllende i bredden når det gjelder temaer som behandles under forelesningene, som ikke kan være en utførlig behandling av alle punktene under kunnskapskravene i læringsutbyttebeskrivelsen. I første rekke er oppgavene likevel ment å være trening i å bruke regler som er behandlet under forelesningene, herunder ved søk og bruk av rettskilder gjennom egen rettsanvendelse og argumentasjon.

En kort forklaring om hensikten med storgruppesamlingene var lagt ut på «Mitt UiB» i god tid før første samling.

iv. skrivning og kommentering

Den første av oppgavene som ble brukt, viste seg å by på problemer for en del studenter mht. å holde seg innenfor ordgrensen. Et par arbeidsgruppeledere rapporterte at noen av deres studenter hevdet å ha brukt mer tid på å fjerne ord enn de hadde brukt på å skrive oppgaven i første omgang. Dette gikk ut over argumentasjonen, som ble knapp/fraværende, da den var minimert/reduert i prosessen. Tilsvarende tilbakemeldinger kan jeg ikke huske fra tidligere år, selv om det har vært (motstridende) synspunkter formidlet på referansegruppemøter mht. overholdelse av ordgrense på enkeltoppgaver. Den aktuelle «nye» oppgaven var så vidt jeg husker en konsekvens av at en arbeidsgruppesamling ble fjernet. Deler av to tidligere arbeidsgruppeoppgaver ble dermed forsøkt smeltet sammen til en. Fra faglærers ståsted er det vanskelig å vurdere på forhånd hvordan nye/nykomponerte oppgaver mer konkret slår ut med hensyn til hvilket omfang som er nødvendig for å besvare forsvarlig. Dersom det ikke er aktuell politikk å øke ordgrensen for enkeltoppgaver, er en mulig løsning å prøve å beskjære oppgaven før neste år, eller erstatte den med en helt ny. Se ellers under 5 om arbeidsgruppeoppgaver.

v. gjennomføring av arbeids- og storgruppesamlingene

Arbeidsgruppelederne fikk tilsendt oppgavesett og momenter til veiledning et par uker i forkant av et fellesmøte 5. april, altså ca. 3 uker før første arbeidsgruppesamling. På møtet gjennomgikk jeg opplegg og oppgaver i grove trekk, og arbeidsgruppelederne hadde anledning til å stille spørsmål. Etter at kurset startet, har noen av dem sendt mail eller kommet på kontoret dersom de hadde behov for å diskutere spørsmål til oppgavene/veiledningene, kommentarer (jf. pkt a) iv.) osv. ettersom kurset skred frem og de fikk satt seg bedre inn i stoffet. Det forekommer selvsagt likevel fra tid til annen at studenter stiller spørsmål som arbeidsgruppeleder ikke er forberedt på å besvare der og da, men heller kommer tilbake til etter å ha konferert med meg. Det er ikke rapportert om spesielle problemer knyttet til selve gjennomføringen av arbeidsgruppesamlingene.

De to første oppgavene til storgruppesamlingene lå klare på Mitt UiB rundt kursstart, Den tredje samlingen ble brukt til å gjennomgå/diskutere problemstillinger i obligatorisk kursoppgave, og den siste ble lagt ut ca. 1 uke før samlingen. Jeg avholdt tre møter med de øvrige storgruppelederne (prof. Holgersen, prof. Sperr, stip. Grimstad og stip. Haukanes) i løpet av kurset. Jeg har ikke fått tilbakemeldinger fra dem om vesentlige problemer med oppgaver eller gjennomføring av samlinger, eller henvendelser fra kursdeltakere under kurset vedr. dette.

vi. obligatorisk kursoppgave

Obligatorisk kursoppgave ble lagt ut 18. mai med leveringsfrist 24. mai. Som vanlig kommer tidspunktet før forelesningsrekken i arverett er ferdig, og som vanlig ble innholdet tilpasset dette forholdet. Jeg foretok stikkprøvebasert nivåkontroll av oppgaveretternes kommentarer. Som vanlig var et flertall av disse eksterne, flere nye på kurset. Jeg hadde ikke noe å utsette på nivået hos noen av dem. Det er etter mitt syn likevel viktig at interne lærere deltar – denne gangen deltok tre interne, herav to storgruppeledere, i tillegg til at jeg kommenterte noen pga. sykdomsforfall. Gode tilbakemeldinger på skriftlige oppgaver har kanskje størst læringseffekt for de fleste av studentene.

Det representerer kanskje en viss begrensning at oppgaven må gis før forelesningsrekkene er ferdige, men oppgaven kan på den annen side vanskelig gis senere. Det er da heller ingen nødvendighet at alle temaer som kan gis spørsmål om er gjennomgått, men det blir erfaringsmessig noen «klager» dersom man må orientere seg i stoff som ikke er gjennomgått på forelesning, selv om læringseffekten av dette for noen faktisk kan oppleves å være større. En del studenter klager også erfaringsmessig på at de får sine kommenterte besvarelser tilbake bare en uke før eksamen. Til en viss grad har vi i de senere år prøvd å bøte på dette ved enten å gå gjennom oppgaven på en forelesning kort tid etter levering, eller – som i de aller seneste år – å diskutere den på storgruppesamling. Det siste virker å være den gunstigste løsningen innenfor de muligheter vi realistisk sett har, men aller helst burde altså også skriftlige tilbakemeldinger vært klare tidligere.

vii. Eksamen

Var på vanlig måte en firetimers praktikumsoppgave, da det i år som tidligere var eneste oppgavetype som ble besvart skriftlig under kurset. Avviklingen synes ikke å ha voldt problemer, heller ikke hva angår studentenes forståelse av oppgaven. Det var i alle fall ingen henvendelser fra eksamensvakter vedrørende dette under eksamen.

Temamessig handlet spørsmålene denne gangen om å stifte gjeld på den enes eller begges vegne, eierforhold og oppgjør ved mulig samlivsbrudd mellom samboere, og arveoppgjør ved en samboers død. Temaene var behandlet under forelesninger og er godt dekket i hovedlitteraturen. En utfordring er at samboeres rettsforhold i hovedsak er ulovfestede (dog naturlig nok ikke legalarveretten). For å få god uttelling burde man derfor ha forstått på hvilke områder rettstilstanden i hovedsak tilsvarer den for ektefeller (typisk eierforhold) og på hvilke det er viktige forskjeller (typisk rett til å stifte gjeld som også den andre blir ansvarlig for, og vederlagskrav). På den annen side kunne man trekke vekslers på at problemstillingen hvorvidt sameie kan oppstå i noe som den ene part eide fra før samlivet, for ektefellers vedkommende var grundig øvet på i både arbeidsgruppeoppgaver og obligatorisk kursoppgave, og er utførlig dekket i hovedlitteraturen. Videre gjaldt det arverettslige spørsmålet ikke bare samboers legalarverett, men også livsarvingers, herunder ufødtes. Dette omhandles i arveretten både i litteraturen og forelesningene. Det er altså e.m.m. av flere grunner ikke treffende når enkelte kommentarer under emneevalueringen kritiserer årets eksamen for å være for snever tematisk sett.

viii. samarbeid med administrasjonen

Opplevs å ha fungert fint, både når det gjelder undervisning, løpende planlegging og eksamensavvikling.

b) Strykprosent og frafall på eksamen

7,6 %, 6 (hvorav 2 sykmeldinger)

c) Karakterfordeling

A = 25, B = 70, C = 134, D = 69, E = 29, F = 27. (Karakterfordeling før klagesensur.)

d) Studieinformasjon og –dokumentasjon

Før kursstart ble det blant annet lagt ut en video på Mitt UiB, på litt over 5 minutter, der fagområdene ble forklart og hovedtemaer presentert. Også en kort skriftlig «Kursintroduksjon» ble lagt ut. Dessuten ble det lagt ut en plan over hvilke emner som behandles når og hvordan, altså i ulike undervisnings- eller læringsaktiviteter. Den kunne lastes ned ved å klikke på «Undervisningsplan» på kursets hjemmeside.

Her fremgikk det også hva man burde ha lest før hver undervisningsbolk ettersom kurset skred frem. Dessverre indikerte et par henvendelser underveis i kurset at ikke alle forstod forskjellen mellom undervisningsplanens tekst «Før forelesningen [arbeidsgruppen, storgruppen] bør du ha lest ...», og hva som er hovedlitteratur i kurset. Den kunne man finne bl.a. ved å klikke på knappen «Emnebeskrivelse» og deretter lenken «Litteraturliste». Jeg fant det derfor hensiktsmessig å legge ut en melding under «Kunngjøringar» som grundig forklarte denne forskjellen, og hvorfor det som en ekstra service var opplyst om hva man burde ha lest før undervisningsbolkene (: å ha best mulig utbytte av disse). Enkelte kommentarer under emneevalueringen tilsier at heller ikke dette var godt nok for alle. Jeg presiserer derfor at det altså ikke dreide seg om en «oversikt over pensum og en «leseliste»» eller en «litteraturliste» til erstatning for hovedlitteratur vedtatt av SU, men en oversikt over undervisningsaktiviteter med tilhørende lesetips.

Også disposisjoner og powerpoints til forelesningene samt videopptak av disse, og annen informasjon ble lagt ut på Mitt UiB.

e) Tilgang til relevant litteratur

Hovedlitteraturen er deler av to lærebokfremstillinger av hhv. familieretten og arveretten, som kun er tilgjengelig i papirformat. Jeg har ikke hørt om at det har vært problemer med tilgangen. Som tilleggslitteratur er oppført en del tidsskriftsartikler m.m., som i hovedsak skal være elektronisk tilgjengelig for jusstudenter. Det er for øvrig grunn til å anta at det store flertallet av studentene i hovedsak bare bruker hovedlitteraturen.

2. FAGLÆRERS VURDERING AV RAMMEVILKÅRENE

a) Lokaler og undervisningsutstyr

De fysiske rammevilkår virker å fungere greit. Så lenge vi tilbyr forelesninger for kurs med ca. 350 studenter, er det en fordel at vi kan bruke auditorium I i Jussbygg I. Så vidt jeg husker hadde hverken Strandbakken eller jeg alvorlige problemer med IT-utstyret der, eller behov for annet utstyr.

Det kan imidlertid gjerne formidles, evt. gjentas, til andre brukere (forelesere) at man forventes å (få) vaske(t) av tavle/whiteboard m.m. etter sin egen forelesning. Det er ikke neste forelesers/kollegas oppgave. (Men det blir jo det, rent faktisk, for rengjøringspersonalet kan naturlig nok ikke gjøre det mellom forelesninger i løpet av en arbeidsdag.)

Undervisningsrommene til storgruppeundervisning fungerer e.m.m. også greit. Så vidt jeg husker, hadde jeg under en samling problemer med en prosjektor e.l., men det ble ordnet opp i senere, etter å ha blitt innrapportert. Ideelt sett burde fakultetet kanskje ha IT-kompetente folk til å sjekke at alt utstyr virker. Det samme gjelder mht. at tavle/whiteboard er rengjort og at det finnes kritt/svamp/tusj etc. I og med at rommene brukes utover normal arbeidstid for rengjøringspersonale, bør dette gjerne gjøres hver morgen før dagens første bruk av lokalet?

Jeg har ikke personlig erfaring med lokaliteter og utstyr for arbeidsgruppesamlinger, men har ikke fått rapporter om at ikke også dette har fungert tilfredsstillende.

b) Andre forhold

3. FAGLÆRERS KOMMENTAR TIL ÅRETS STUDENTEVALUERING(ER) (REFERANSEGRUPPEMØTET)

Referat fra emnets referansegruppemøte er lagt ved denne rapporten, og skal være kommentert av kursansvarlig, jf. vedtak i Studietvalget den 21.4.15.

Ikke avholdt i JUS112 vårsemesteret 2017, da det denne gangen var frivillig – det vil si, frivillig for kursansvarlig, men ville vel ikke vært det for referansegruppemedlemmene, hvis jeg hadde valgt å holde et møte. Det valgte jeg altså ikke å gjøre, da jeg vil nødig legge ytterligere plikter på studentene i en travel tid,

og da struktur m.m. stort sett var den samme i år som tidligere, og referansegruppemøtene fra tidligere år har vært gjennomgående positive til kursets gjennomføring m.m.

- a) Metode – gjennomføring
- b) Oppsummering av innspill
- c) Eventuelle tiltak iverksatt i løpet av kurset

4. OPPFØLGING AV FJORÅRETS EVALUERING

Har punkter fra fjorårets evaluering blitt innarbeidet/ført til endringer i årets kurs? Hvis ja: hvordan?

Nei. Hovedsakelig fordi forårets evaluering var i hovedsak positiv, innvendinger var e.m.m. ikke av alvorlig karakter, og innvendinger var normalt heller ikke «enstemmige» Se dog om endringer under 1. a) i. og 5.

5. FAGLÆRERS SAMLEDE VURDERING, INKL. FORSLAG TIL FORBEDRINGSTILTAK

Jeg er i det store og det hele brukbart fornøyd med gjennomføringen av kurset. Det er likevel forhold ved kurset som kan forbedres.

Som sagt under 1. a) i. tok jeg enkelte grep i forhold til tidligere års opplegg. Det var dels basert på egen «magefølelse» gjennom flere år, dels basert på uformelle samtaler med fhv. arbeidsgruppelidere – som altså hadde erfaring både som dette, og som kursdeltakere tidligere år. Inntrykket var at kurset ble opplevd som (klart) vanskeligst av kursene på 1. studieår. Eksamensresultater/strykprosent kan i noen grad synes å støtte opp om dette. Jeg tror ikke – men kan ikke utelukke – at dette skyldes at kursansvarlig stiller høyere krav enn i andre kurs. Derimot var min antakelse at det var et misforhold mellom hva studentene hadde berettigete forventninger til, og selve kursinnholdet, mht. omfang og vanskelighetsgrad mht. rettsspørsmål/deres karakter under et åtte-ukers kurs på 1. studieår. Slike forventninger vil naturlig nok være basert på hvordan de foregående kurs har vært i så måte, men må korrigeres for fakultetets forventninger om en viss progresjon mht. utfordringsnivå, da JUS112 kommer mot slutten av studieåret.

Jeg mener det var et riktig grep å «slanke» kurset sammenlignet med tidligere år. Bedre tid til gjenstående læringsaktiviteter bør ideelt sett kunne motvirke eventuelle tendenser til at pugging av (ulovlig omsatte) «transkripsjonsmanus» av forelesninger fortrenger aktiviteter som er egnet til å øke refleksjonsnivå og forståelse. Det bør likevel trolig tas ytterligere grep.

Et forslag til en større endring (på lengre sikt)

En mulig modell (som i alle fall vil kunne være aktuell dersom en ny studieordning blir en realitet) er at eksisterende kurs erstattes, dels av et utvidet fordypelseskurs (spesialempne/linjefag e.l.), dels av et kurs som gir økt skriveøvelse m.m., faglig konsentrert rundt enkelte hovedlinjer i fagene. I et utvidet kurs senere i studiet kan også en del viktige og aktuelle problemsstillinger som det per i dag ikke er rom for, behandles (barnerettslige, kanskje også personrettslige; begge disse bl.a. og til dels med menneskerettsregler som bakteppe; internasjonal-privatrettslige, komparative m.m.). Samtidig kan man gå mer i dybden på regler/temaer som mange studenter per i dag sliter med, dels på grunn mangelfulle bakgrunnskunnskaper av i første rekke formuerettslig karakter.

Familie- og arverett er likevel rettsområder der det nok fortsatt vil forventes at «alle» jurister har visse basiskunnskaper (jf. bl.a. erstatningssaken i Rt. 1989 s. 1318 (1322)). Blant annet derfor bør det vurderes å beholde kurset på første år, men med et vesentlig annerledes innhold og kursopplegg. Det kan i den sammenheng være grunn til å nevne/minne om tanker som ble luftet under og i forkant av årets

studiekvalitetsseminar på Solstrand i januar (herunder i en arbeidsgruppe bestående av fire kursansvarlige inkludert meg og Arild Raaheim). Kurset i arve- og familierett ble der utpekt som mulig kandidat til å erstatte ordinær skoleeksamen med mappevurdering i et pilotprosjekt. Det kan hevdes å være viktigere at studentene i et kurs forholdsvis tidlig i studiet får jobbet mer med skriveprosessen med kvalifiserte tilbakemeldinger - og ikke minst; med mulighet til å forbedre sine besvarelser – enn at man (opplever kurset som at man) haster videre fra den ene oppgaven til den andre, med stadig nye temaer. Et slikt grep må da nødvendigvis innebære en ny gjennomtenkning av hva et slikt kurs skal inneholde. Det er for øvrig da mulig at det som var begrunnelsen for at JUS112 i 2006 byttet plass med JUS113 kontraktsrett I, ikke lenger vil ha gyldighet, slik at kursene kan bytte tilbake til den opprinnelige rekkefølgen. (Begrunnelsen gjaldt behovet for basiskjennskap til betydningen av personlig autonomi, avtalemekanismen og grunnleggende avtalerettslige prinsipper før regler om bl.a. avtale-/disposisjonstypene ektepakter og testamenter studeres, herunder grensen mellom livs- og dødsdisposisjoner, som for øvrig i hovedsak ble tatt ut av pensum i år, jf. 1. a) i.)

Det er imidlertid klart at det vil kreve store ressurser for å virkeliggjøre en slik omlegging, som det derfor ikke kan forventes at en mer eller mindre tilfeldig kursansvarlig alene skal arbeide videre med, på bekostning av andre oppgaver og forpliktelser. Jeg skal likevel peke på en mulig ressurs som kan omdisponeres dersom mappevurdering i en eller annen form skal utprøves: Arbeidsgruppeledernes «alminnelige» kommentering kan kanskje erstattes av kommentering av færre oppgaver, men grundigere, slik at en eller to kursoppgaver kan leveres i foreløpig og endelig versjon.

Nærmere om arbeidsgruppelederne/deres funksjon m.m.

Arbeidsgruppelederne gjør generelt og jevnt over en god innsats så vidt jeg kan bedømme. Man kan imidlertid spørre om uformelle mekanismer gjør at de har en for stor påvirkning på hvordan studentene oppfatter de ulike kurs, herunder hva som er viktig og hvordan de bør utføre sine læringsaktiviteter. En tendens som synes avdekket gjennom undersøkelser i forkant av prosjektet «Bedre språk, bedre jurister», er at det finnes holdninger i retning av hvordan praktiske oppgaver 'skal' besvares, som går på kryss av fakultetets 'policy' mht. en akademisk tilnærming. Dette bør følges opp og tiltak bør eventuelt settes inn for å motvirke dette, men dette er i tilfelle et kursovergripende forhold. En annen uformell mekanisme er at enkelte arbeidsgruppeledere muligens gir uttrykk for personlige oppfatninger om hvilke delemner som er mer eller mindre viktige. I alle fall har jeg merket meg en kommentar til eksamen i den foretatte emneevalueringen: «Det ble sagt i løpet av kurset at samboerrett ikke var veldig sentralt» - dette er i alle fall ikke sagt av kursansvarlig, og jeg tviler på at det er sagt av foreleser Strandbakken eller storgruppelederne.

Det kan videre spørres om møtet med arbeidsgruppeledere i forkant av kurset har noen særlig hensikt. Selv om det formidles på forhånd at de bør ha satt seg inn i oppgaveheftet med veiledning og tenke over om de har spørsmål m.m., virker det i liten grad etterlevd, med et forbehold for oppgavesettets første oppgave med tilhørende veiledende momenter. Da møtet (av grunner jeg ikke har oversikt over) ble holdt ca. tre uker (som inkluderte påskeferien) før første arbeidsgruppesamling, er dette kanskje ikke så rart, selv om (forberedt) deltakelse på møtet vel er en del av det arbeidsgruppelederne lønnes for. Det hadde nok økt utbyttet for arbeidsgruppelederne (og dermed presumtivist studentene) om man kunne erstattet møtet med fortløpende møter gjennom hele kurset, mer tidsnært i forkant av den enkelte arbeidsgruppesamling – omtrent slik det ble gjort med storgruppelederne i forkant av storgruppesamlingene. Da hadde kanskje også antallet individuelle henvendelser fra arbeidsgruppeledere til kursansvarlig underveis i kurset blitt redusert. Flere møter er imidlertid vanskelig å få til om ikke også honorering/godskriving økes i samme grad. Det er selvsagt også visse strukturelle rammehensyn å ta, i første rekke at arbeidsgruppelederne har sine egne løpende studieaktiviteter som skal skjøttes, og at kursansvarlig, som forventes å delta i undervisningen, lage oppgaver osv., allerede per i dag er hardt presset på tid.

Nærmere om arbeidsgruppeoppgaver/det totale oppgavesettet

Som nevnt under 1 a) iii. Har oppgavesettet dels en supplerende funksjon. Det skyldes muligens at da kursets innhold i hovedsak fikk sin form etter studiereformen i 2003, med en drastisk beskjæring av pensum sammenlignet med dagjeldende studieordning, var det en tanke at undervisningsaktivitetene til sammen måtte dekke mest mulig av det reduserte pensum man stod tilbake med. Sammen med en økt vektlegging av obligatoriske undervisningsaktiviteter fryktet man – neppe med urette – at det som ikke ble behandlet i undervisningen, av mange studenter ble oppfattet som mindre viktig/ikke en del av pensum. (Dette i motsetning til tidligere, da selvstudium av pensum ikke bare var, men også ble oppfattet som den viktigste studieaktiviteten,

og mange studenter ikke fulgte forelesninger, seminarer og evt. annen undervisning, som var fullt ut frivillig.) Det er likevel mulig at oppgavens funksjon, og ut fra det; deres innhold og omfang, ordgrense osv., bør gjennomtenkes på nytt. Dette gjelder særlig dersom man skulle ta skritt i retning av mappevurdering, se foran.

Nærmere om forelesninger

Det virker nærmest 'opplest og vedtatt' basert på mye forskning om pedagogikk at forelesninger generelt er en lite hensiktsmessig undervisningsform med lavt læringsutbytte for studenter flest. Det gjelder særlig i det format som dels på grunn av tradisjon, dels på grunn av rombookingssystemets rammer, er vanligst hos oss: To (eller flere) bolker à ca. 45 minutter samme dag, med 10-15 minutters pause mellom bolkene. Videre har jusstudiet generelt for lenge fått i det minste adekvat litteratur for de fleste rettsområder, slik at forelesning som erstatning for lærebøker er en foreldet tankegang. Likevel er det gjennomgående god oppslutning om forelesningene i arve- og familierett. Jeg tror ikke det skyldes at våre forelesninger er eksepsjonelt gode (men de er neppe heller dårligere enn forelesninger flest). Det kan tenkes at lærebøkene ikke oppleves som tilstrekkelig adekvate, men jeg tror ikke at det er hovedgrunnen til god oppslutning om forelesningene.

Ideelt sett burde forelesningene være et forum for dybdeboring der rettskilder brukes aktivt i resonnementene, i en dialog med studentene som helst burde omfatte problemløsningsaktiviteter. Dette virker imidlertid vanskelig å få til med så store studentkull som vi har på første studieår. Ulike former for bruk av digital teknologi kan riktignok være egnet til å ta steg i retning av å virkeliggjøre dette, i betraktning av studenter som folk flest i dag er online nærmest konstant. Men en slik vridning vekk fra dagens format gjør det muligens misvisende å kalle undervisningen for forelesninger. Og så lenge man viderefører begrepsbruken, vil det være vanskelig å unngå forventninger fra brede deler av kullene om at forelesninger skal være en slags innføring i fagets områder med forklaring av antatt vanskelige/misvisende punkter i lærebøkene. Jeg har derfor vanskelig for å ha en klar oppfatning av hvilke hensyn som bør veie tyngst i fremtiden, og dermed også for å se for meg per i dag hvilken form mine forelesninger kommer til å få.

Et lite grep som uansett kan vurderes innført fra neste semester, gjelder spørretimen. En mulighet er å kutte den helt ut, i alle fall dersom den erstattes av andre aktiviteter. Man kan f.eks. tenke seg at studentene gis mulighet til å sende inn spørsmål fortløpende gjennom kurset. Det har imidlertid alltid vært gjort, men på e-post, så også i år. I ca. første halvdel har jeg besvart slike fortløpende, bl.a. fordi det er positivt og bør stimuleres til at studenter viser undring, nysgjerrighet og læringsvilje overfor faget. Ulempen er at kursansvarligressursen da brukes til «privat» undervisning av den enkelte spørsmålsstiller. Halvveis i kurset har jeg så måttet annonsere at jeg ikke har kapasitet til det, og at spørsmål deretter kan sendes inn for å bli diskutert under spørretimen. For 3-4 år tilbake hadde studentene tilbud om å legge inn spørsmål på læringsplattformen Edublogs, i tillegg til at jeg kunne legge ut spørsmål sendt inn på e-post der i anonymisert form, altså en slags 'spørsmål-og-svar-blogg'. Etter at muligheten til å legge/send inn spørsmål anonymt forsvant med Mitt UiB, har dette ikke vært aktuelt. (Det skal så vidt jeg har forstått ha vært prøvd ut på andre kurs, med laber oppslutning.) Det var så vidt jeg husker også uavklarte forhold knyttet til hvor mye tid kursansvarlig skulle kunne få godskrevet. Det må tas hensyn til at diverse nye oppgaver som en kursansvarlig av eget initiativ og av pedagogiske grunner ønsker å ta på seg, eller «pålegges» av ledelse/administrasjon, ikke med rimelighet kan forventes gjennomført når timeantallet man godskrives som kursansvarlig allerede oppleves ikke å strekke til.

En annen mulighet er at undervisningsbolken endrer form/innhold, til å bli en egentlig oppsummeringsforelesning. Det bør i utgangspunktet være uproblematisk, i alle fall dersom en 'spørsmål-og-svar'-blogg, online diskusjonsgruppe e.l. etableres. En mulig ulempe er imidlertid at man da nærmer seg tidligere tiders eksamensmanuduksjoner. Det kan både fortrenge de alminnelige forelesninger, og det kan også være at mange studenter ikke tør la være å delta, i frykt for å gå glipp av noe, herunder fordi man antar at tema(er) for forestående eksamen vil bli tatt opp under en oppsummeringsforelesning. Tidspunktet bør for øvrig også forskyves, dersom man skal ha en slik undervisningsbolk. Det virker i alle fall noe uhensiktsmessig at den kommer før studentene har fått tilbake sine besvarelser av obligatorisk kursoppgave med kommentarer. Videre kan det tenkes at noen har behov for en slags oppsummering noe nærmere eksamen, f.eks. tre dager før, i stedet for at hele siste uken i et allerede altfor kort kurs er uten undervisningsaktiviteter.

Nærmere om litteraturen

Slik situasjonen er per i dag, vurderer jeg det slik at Lødrup/Sverdrup: Familieretten og Lødrup/Asland: Arverett er de beste lærebøkene på markedet. Selv har jeg lenge tenkt at jeg en gang selv skal skrive en lærebok innenfor

UNIVERSITETET I BERGEN

Det juridiske fakultet

fagene, eller i alle fall i arveretten, som da kunne vært mer skreddersydd til vårt kurs. Det er imidlertid fortsatt uvisst når det kan bli, det blir i alle fall ikke før neste års kurs. – Når det gjelder familieretten, vet jeg at det arbeides lokalt med et alternativ til Lødrup/Sverdrup. Da jeg p.t. vet for lite om hvor konkrete/fremskredne planene er, er det likevel ikke grunn til å spekulere i om det blir endringer i hovedlitteraturen før neste studieår.

Om kursansvar

Jeg er neppe rette vedkommende til å foreta ytterligere grep, i alle fall ikke de større grep som er skrevet om foran, og i alle fall ikke alene. Jeg føler at jeg ikke har stort mer å gi i denne omgangen. Dette er ikke nødvendigvis en direkte følge av kursansvaret, men trolig total arbeidsbelastning over tid. (Og uten å bli for personlig, er det grunn til å peke på at det fort kan gå ut over relasjonene til ens nærmeste og sosiale liv mer generelt når jobben blir nærmest altopplukkende.) Når det gjelder kursansvaret har det likevel en klar negativ effekt at det er meg som har hatt dette alene siden 2005 (med unntak av 2008), og at det siden 2006 har vært tidsmessig plassert slik at vi har vært «låst» til å legge vår sommerferie først etter at sensuren faller rundt 20. juli eller senere.) Det er trolig det beste for alle parter (ikke minst studentene) at fakultetet finner (minst) en ansatt med førstekompetanse som kan avløse (ikke permanent, men alternere med) meg og se på kurset med friske øyne.